

Styrets beretning for 2018

Virksomheten

Drammen kommunale Pensjonskasses (DKP) forretningsidé er å være det beste alternativet for administrasjon og forvaltning av pensjonsordningen for de ansatte i Drammen kommune og foretak nært tilknyttet kommunens virksomhet.

DKP har som formål å yte pensjoner til medlemmene og deres etterlatte. Målet er å sikre finansieringen av pensjonsutbetalingene på en slik måte at arbeidsgivers tilskudd til pensjonsordningen på lang sikt blir lavest mulig. Dette søkes oppnådd gjennom god kapitalforvaltning og effektiv drift. I tillegg legger styret vekt på god service til medlemmene, - særlig gjennom Informasjon generelt og ved Individuelle henvendelser.

DKP ble etablert i 1911, og er nå inne i sitt 108ende driftsår. Offentlig tjenestepensjon er igjen i endring. Styret har kontinuerlig fokus på arbeidet med å videreutvikle kapitalforvaltningen, effektivisere våre arbeidsprosesser, og styrke vår service.

Pensjonskassen driver sin virksomhet i lokaler i Bragemes Torg 4, Drammen.

Arsresultat

DKP oppnådde i 2018 et positivt resultat, til tross for svakt finansmarked. Den verdjusterte avkastningen på investeringsporteføljen ble 0 prosent, og den bokførte avkastningen ble på 2,6 prosent. Pensjonskassens totalresultat utgjør 2,8 millioner kroner, mot 54,2 millioner kroner i 2017. Pensjonskassens soliditet er sterk, og solvensdekningen var på 299 prosent.

Styret mener at årsregnskapet gir et korrekt bilde av DKPs eiendeler og gjeld. Pensjonskassen har en god økonomisk og finansiell stilling som gir et godt grunnlag for fortsatt drift.

Forsikringsvirksomheten

Forsikringsvirksomheten er kjernevirksomheten til DKP. En hovedmålsetning for DKP er å levere rett pensjon til rett tid, og med god service.

Medlemskap

DKP er pensjonsordningen for Drammen kommunes arbeidstakere. Andre foretak som har nær tilknytning til kommunen kan også ha pensjonsordning i DKP. Dette omfatter blant annet stiftelser og foretak kommunen har eller har hatt eierandel i.

Ved utgangen av 2018 hadde følgende foretak forsikringsavtale med DKP:

1. Drammen kommune
 - o Drammen Drift KF
 - o Drammen Eiendom KF
 - o Drammen Parkering KF
 - o Drammensbadet KF
2. Drammen Fjernvarme AS
3. Drammen Kino AS
4. Giltrevannverket IKS
5. Drammensregionens Brannvesen IKS
6. Renovasjonsselskapet for Drammensregionen IKS
7. Legevakta i Drammensregionen IKS
8. Vestviken 110 IKS
9. Drammensregionens Interkommunale Havnevesen
10. Drammen Kirkelige Fellesråd
11. Drammen kommunale Pensjonskasse

Etter Hovedtariffavtalen innen KS-området skal alle som arbeider i kommunen og kommunale virksomheter med pensjonsordning i DKP meldes inn i pensjonskassen uansett stillingsstørrelse.

Unntatt fra medlemskap er ansatte som arbeider på pensjonistvilkår og ansatte som ved tiltredelsen hadde mindre enn 3 år igjen til oppnådd aldersgrense for stillingen. Offentlig godkjente lærere og sykepleiere, som er innlemmet i henholdsvis Statens Pensjonskasse og KLP, er heller ikke omfattet av ordningen.

Pensjonsytelser

DKPs pensjonsytelser følger av Hovedtariffavtalen innen KS - området.

Ved full opptjeningstid på 30 år vil utbetalingene av alderspensjon utgjøre garantert (for årskullene født før 1959) 66 prosent av sluttlønn opptil 12 G inkludert folketrygdens ytelser. For medlemmer født i 1959 eller senere vil alderspensjon kunne bli lavere enn 66 prosent som følge av at levealdersjustering også gjelder innenfor den offentlige pensjonsordningen.

I tillegg til alderspensjon omfatter pensjonsytelsene uførepensjon, ektefellepensjon og barnepensjon.

Ordningen gir også mulighet til å tegne fortsettelsesforsikring til fratrådte medlemmer.

Ved fratreden uten rett til straks begynnende pensjon, gir 3 års medlems tid eller mer en oppsatt rett til fremtidig pensjon.

Alderspensjon/ AFP reguleres årlig i samsvar med lønnsvekst, fratrullet 0,75 prosentpoeng. Uførepensjon, etterlattepensjon og oppsatte pensjonsrettigheter reguleres med lønnsvekst.

Pensjonene fra DKP, med unntak av uførepensjon/ midlertidig uførepensjon, samordnes med andre offentlige pensjons- og trygdeytelser i henhold til samordningsloven med tilhørende forskrifter. Uførepensjon/ midlertidig uførepensjon er en nettoordning og samordnes således ikke med andre ytelser.

DKP er deltaker i Overføringsavtalen sammen med Statens Pensjonskasse og de øvrige pensjonsordningene i offentlig sektor. Avtalen sikrer at arbeidstakere, som har vært medlem av flere offentlige pensjonsordninger, får pensjon fra siste ordning som om de hele tiden hadde vært medlem av én og samme ordning. Overføringsavtalens Sikringsordning skal sikre pensjonsrettigheter opparbeidet hos en arbeidsgiver som opphører. Administrasjon av Overføringsavtalen og Sikringsordningen finansieres av arbeidsgiver ved egen avgift.

Pensjonsutbetalingene til egne pensjonister (ekskl. AFP 62 - 64 år) økte fra 158,7 millioner kroner i 2017 til 168,8 millioner kroner i 2018, en økning på 6,4 prosent.

Avtalefestet pensjon AFP 62-64 år er en tariffavtalt arbeidsgiverpensjon som beregnes og utbetales av pensjonskassen, men som i sin helhet finansieres av arbeidsgiver.

Utviklingen i pensjonsbestanden

	2018	2017	Endring
Aktive medlemmer (inkl. AFP 62-64)	5 252	5 358	- 106
Oppsatte rettigheter	9 873	9 210	+ 663
Pensjonister	3 670	3 445	+ 225
Alderspensjonister	2 341	2 178	+ 163
Uførepensjonister	728	711	+ 17
Enke(manns)pensjonister	345	334	+ 11
Barnepensjonister (inkl. barnetillegg)	256	222	+ 34
Sum medlemmer	18 795	18 013	+ 782

Premieforhold

Premiesatsen for 2018 var 13,1 prosent, inkludert arbeidstakers andel på 2 prosent.

Kostnaden knyttet til lønns- og G-regulering (hhv. 2,6 prosent og 3,5 prosent) for 2018 utgjorde 126,8 millioner kroner.

Totale innbetalinger til premiefondet var 319 millioner kroner. Premieinntekter som er ført over resultatet utgjorde 268 millioner kroner.

Pensjonsforpliktelser og avsetning til premiereserve

Årets pliktige avsetning til ordinær premiereserve bestemmes av veksten i pensjonsrettighetene som medlemmene har opparbeidet seg (forpliktelser for DKP). Pensjonsforpliktelsene blir påvirket av en rekke forhold. Antall medlemmer i de ulike kategoriene og gjennomsnittlig pensjonsgrunnlag/ lønnsnivå er viktigst, men også sammensetningen av medlemsbestanden (alders-, kjønns- og yrkesfordeling, og uførerisiko) innvirker i sterk grad.

Premiereserven til dekning av pensjonskassens forpliktelser utgjør 3 812 millioner kroner. Gjennomsnittlig beregnet grunnlagsrente er 2,52 prosent.

Kapitalforvaltning

Pensjonskassen forvaltet ved utgangen av året 5,2 milliarder kroner.

Formålet med kapitalforvaltningen er å sørge for at pensjonskassens elendeler investeres slik at det oppnås best mulig avkastning innenfor forsvarlige risikorammer og det til enhver tid gjeldende regelverk. Kapitalforvaltningen har som mål at pensjonskassen har en forsvarlig egenkapital, bufferkapital og likviditet til å sikre avtalte pensjoner til enhver tid, samt å gi en avkastning som reduserer behovet for innbetalinger fra arbeidsgiverne.

Styret har utarbeidet retningslinjer og strategi for kapitalforvaltningen, som blir revidert minst én gang i året. Denne fastsetter hovedsakelig strategi for plassering av pensjonskassens finansielle midler, risikorammer og krav til løpende oppfølging. Retningslinjene og strategien innebærer at kapitalen plasseres ut fra et langsiktig perspektiv og som sikrer at pensjonskassen oppnår en god avkastning med en risiko som er tilpasset styrets risikoville og pensjonskassens risikobærende evne.

Styret har valgt en forvaltningsstrategi med forholdsvis moderat risiko. Med risiko menes i denne sammenheng sannsynligheten for tap i våre aktivas verdi i forhold til tilgjengelig bufferkapital. For å sikre en høyest mulig avkastning i forhold til det valgte risikonivå, har pensjonskassen bygget opp en forvaltningsportefølje som består av obligasjoner, aksjer, eiendom, utlån mot pant i fast eiendom og bankinnskudd.

Pensjonskassen har implementert interne retningslinjer for å håndtere finansiell risiko.

De ulike aktiva er i varierende grad utsatt for finansiell risiko. Aksjerisiko, eiendomsrisiko, kredittisiko, renterisiko, valutarisiko og likviditetsrisiko er hovedformene for finansiell risiko disse plasseringene er utsatt for.

Aktivafordeling

Pensjonskassens midler deles inn i selskaps- og kollektivportefølje, som forvaltes samlet.

Aktivafordeling pr. 31.12.	Markedsverdier % 2018	Markedsverdier % 2017
Eiendom/eiendomsfond	11,5	9,6
Norske aksjer og andeler	5,9	6,2
Globale aksjer og andeler	17,3	18,9
Norske anleggsobligasjoner	0,1	1,7
Norske obligasjoner omløp	39,5	37,7
Utenlandske obligasjoner	24,9	25,0
Bankinnskudd	0,7	0,6
Utlån til medlemmer *)	0,1	0,3
Sum	100,0	100,0

*) DKP har avvirket tilbudet om pantelån til pensjonskassens medlemmer pr. 01.01.18, og eksisterende pantelånsportefølje «lukkes» med sikte på utfasing. Bakgrunnen for styrets beslutning er at pensjonskassenes interesseorganisasjon, Pensjonskasseforeningen, har fremforhandlet en avtale som innebærer tilbud om lån og skadeforsikring på gunstige betingelser til pensjonskassenes medlemmer.

All kapitalforvaltning er utkontraktert til profesjonelle og anerkjente forvaltere etter mandater som er godkjent av styret.

Alle investeringer i aksjer og obligasjoner måles mot brede og anerkjente indekser.

Avkastning

Verdjustert avkastning 0,03 %

Bokført avkastning 2,59 %

Aktivafordeling pr. 31.12.	Avkastning % 2018	Avkastning % 2017
Elendom/elendomsfond	11,4	13,1
Norske aksjer og andeler	-1,4	12,5
Globale aksjer og andeler	-9,0	23,0
Norske anleggsobligasjoner	1,1	6,4
Norske obligasjoner	1,2	2,8
Utenlandske obligasjoner	0,1	2,2
Bankinnskudd	0,9	0,8
Utlån til medlemmer	2,6	2,6
Sum	0,0	7,9

Risikostyring og soliditet

Kontroll og styring av risiko er en forutsetning for god verdiskapning og trygghet for pensjonsmidlene. Å identifisere, vurdere og styre risikoene knyttet til både forsikrings- og kapitalforvaltningen, er derfor en svært viktig del av DKPs virksomhet.

Det stilles strenge formelle krav til hvordan kapitalen kan investeres, og hvordan pensjonskassen utøver sin forvaltning. Pensjonskassens finansielle risiko styres blant annet gjennom oppfølging og rapportering av etablerte overordnede mål knyttet til bufferkapitalutnyttelse i stresstest I, i tillegg til solvensmarginkrav.

DKPs bufferkapital (soliditetskaptal) var meget god ved utgangen av året. Bufferkapitalen består av egenkapital, risikoutjevningfond, tilleggssavsetninger, kursreserver på hold til forfall portefølje og kursreserver på finansielle omløpsemidler. Drammen kommune tilførte 10 millioner kroner til innskutt egenkapital i 2018. Pensjonskassens opptjente egenkapital ble tilført 1,4 millioner kroner. Solvensmargindekningen var på 299 prosent pr. 31.12.18.

Finanstilsynet følger opp pensjonskassene hvert halvår ved stresstest. Den skal vise tapspotensialet i 99,5 av årene opp mot tilgjengelig kapital for å dekke disse tapene. I henhold til stresstesten for fjerde kvartal 2018 var DKPs tilgjengelige kapital 1131,2 millioner kroner, mens samlet tapspotensiale var 735,2 millioner kroner. Dette tilsvarer en bufferkapitalutnyttelse på 65 prosent, som anses å være særdeles god, også sett opp mot DKPs overordnede målsetting for stresstest I om maksimalt utnyttelse på 125 prosent.

Styret har fastsatt risikomål- og rammer for å bidra til å sikre at risikoene knyttet til både forsikrings- og kapitalforvaltningen holdes innenfor en akseptabel balanse mellom utvikling, avkastning og risiko. Styret har i tillegg etablert rammer for sin målsatte risiko innenfor risikotypene markedsrisiko, forsikringsrisiko, motpartsrisiko og operasjonell risiko. Markedsrisikoen er den dominerende faktor i DKP, og er knyttet til at selskapets og kundenes midler er plassert i finansielle instrumenter og eiendom. DKP blir dermed eksponert mot markedsrisiko som følge av endring i rentemarkedet, aksjemarkedet, elendomsmarkedet og endring av kredittmarginer.

Likviditetsrisikoen vurderes som lav. Med unntak av investeringer i elendomsfond og obligasjoner som er ment holdt til forfall, er pensjonskassens elendeler plassert i verdipapirer som i normale markeder raskt kan omgjøres til kontanter.

Nytt solvenskrav fra 2019

Pensjonskassene underlegges nye solvenskrav fra og med 1. januar 2019. Hensikten med nytt regelverk er å fange opp risikoene i pensjonskassene på en bedre måte enn det gamle regelverket gjorde. Dermed får pensjonskassene tilnærmet lik regulering som livselskaper.

Finanstilsynet har erstattet *tapspotensialet* med *solvenskapitalkrav*. Begrepet *bufferkapital* er erstattet med *ansvarlig kapital*, og *bufferkapitalutnyttelse* er byttet ut med *solvenskapitaldekning*. For å kvantifisere pensjonskassens totalrisiko og delrisikoer benyttes Finanstilsynets modell for beregning av solvenskapitaldekning. Solvenskapitaldekningen skal være over 100 prosent til enhver tid.

I henhold til nytt solvenskrav er DKPs solvenskapitaldekning på 187 prosent, hvilket er å anse som en god kapitaldekning sett hen til pensjonskassens målsetting om å ha en solvenskapitaldekning på over 140 prosent.

Risikorapportering

Styrets utarbeidede mål og retningslinjer for kapitalforvaltningen forutsetter at midlene skal forvaltes etter kriteriene sikkerhet, risikospredning, likviditet og avkastning. Kapitalforvaltningen skal særlig ivareta sikkerheten over tid, som følge av pensjonskassens langsiktige forpliktelser. Det er gitt rammer for hvilke typer verdipapirer det kan investeres i. Det er også gitt bestemmelser for hvor mye som kan plasseres i de enkelte aktivaklassene og i en enkelt institusjon eller foretak.

Styret får kvartalsvis rapportering om avkastningen av kapitalen og oversikt over vesentlige endringer i porteføljene. Avkastningen som oppnås blir løpende målt i forhold til relevante referanseindekser. Soliditetsanalyser utarbeides kvartalsvis.

Styret har etablert avtale med Mercer AS om kvartalsvis leveranse av uavhengig overvåking og rapportering av kapitalforvaltningen i pensjonskassen.

Organisasjon, administrasjon og drift

Konsesjon og selskapsvedtekter

DKP har konsesjon til å drive virksomhet som pensjonskasse i henhold til finansforetaksloven § 2-16.

Selskapsvedtekter for DKP ble vedtatt av styret 17.02.10, og godkjent av Finanstilsynet 17.03.10. Vedtektene er sist endret 01.03.18. Finanstilsynet godkjente endringer 16.04.18.

Forsikringsavtale og -vilkår

Forholdet mellom DKP og forsikringstakerne (Drammen kommune og øvrige foretak) er basert på forsikringsavtaler som regulerer ytelser og vilkår. Forsikringsvilkårene regulerer pensjonsrettigheter og finansiering av pensjonsforpliktelsene.

Forsikringsvilkårene ble sist endret fra 01.10.17.

Administrasjon og drift

Pensjonskassen er en egen juridisk enhet med eget styre. Styret er pensjonskassens øverste organ.

Styret består av:

Knut M. Ore (leder)	oppnevnt av bystyret
Margrethe Smith (nestleder)	oppnevnt av bystyret
Trond Jullin	oppnevnt av bystyret
Arne H. Kristoffersen	oppnevnt av arbeidstakerorganisasjonene
Elisabeth S. Arntsen	oppnevnt av arbeidstakerorganisasjonene

Styret har avholdt 7 møter, samt 1 styreseminar.

Pensjonskassens revisor Knut Aker, Ernst & Young AS, og ansvarshavende aktuar Pål Lillevold, Aktuarfirmaet Lillevold & Partners AS, har deltatt samtidig i 1 møte.

Ved utløpet av 2018 hadde pensjonskassen 5 fast ansatte medarbeidere. Som følge av kjøp/salg av tjenester fra/til Buskerud fylkeskommunale pensjonskasse utgjorde bruk av personalressurser 4,2 årsverk.

Fordelingen mellom kjønn i styret er 2 kvinner og 3 menn. I administrasjonen var fordelingen mellom kvinner og menn henholdsvis 4 og 1.

Pensjonskassen har fast samarbeid med profesjonelle rådgivere innenfor aktuarielle og finansielle tjenester.

DKP har etablert et samarbeid med Buskerud fylkeskommunale pensjonskasse (BFKP), som innebærer at daglig leder for DKP er daglig leder for begge pensjonskasser. Kassene er samlokalisert. Intensjonen er å skape et større og bredere fagmiljø og oppnå en mer kostnadseffektiv drift. Dette endrer ikke DKPs status som selvstendig juridisk enhet.

Samarbeidet med BFKP bidrar til å redusere administrasjonskostnadene.

Det har ikke inntruffet noen yrkesskader ved kontoret. Sykefraværet var 1,04 prosent.

DKPs virksomhet er ikke av en slik karakter at den forurensar det ytre miljø.

Samfunnsansvar

DKPs samfunnsansvar er i første rekke å levere offentlig tjenstepensjon på en kostnadseffektiv måte.

I forvaltningen av DKPs midler har styret valgt som et minimum å følge de krav som til enhver tid er pålagt Statens pensjonsfond utland (SPU), herunder også FN Global Compact. Styret har fokus på klimavennlige og bærekraftige investeringer. Pensjonskassen har en regelmessig vurdering og oppfølging av DKPs kapitalforvalters kriterier på dette området, og disse følger utviklingen i de generelle normene til klima over tid.

Styret har vedtatt etiske retningslinjer som skal gjelde for DKPs ansatte, styremedlemmer og andre som handler på vegne av pensjonskassen. De etiske retningslinjene for DKP stiller krav om å opptre i samsvar med allmenne etiske normer og gjeldende lovverk. Formålet med DKPs etiske retningslinjer og regler er å øke tilgjengeligheten til, og derved også bevisstheten om, de etiske normer og regler som ligger til grunn for pensjonskassens virksomhet.

DKP er en pensjonsleverandør som forvalter offentlig tjenstepensjon. Det er et samfunnsansvar at våre medlemmer har trygghet i fremtidige pensjonsutbetalinger.

Fremtidsutsikter

DKP er valgt som pensjonsleverandør for Nye Drammen kommune, når Drammen, Svelvik og Nedre Elker kommuner slår seg sammen fra 2020. Dette innebærer at pensjonskassen vil få overført ca. 7000 nye medlemmer fra KLP, og forvaltningskapitalen vil øke med nærmere 30 prosent.

For DKP vil arbeidet med å forberede oppkapitaliseringen av pensjonskassen og overføringen av medlemmer fra KLP stå sentral i 2019. Tilpasning av personalressurser i administrasjonen er igangsatt. Konkret innebærer dette primært en økning av ressursene på pensjonsrådgivning og -beregning, slik at vi skal kunne opprettholde et godt servicenivå overfor medlemmene, nye Drammen kommune og øvrige tilknyttede foretak. Styrets mål er at virksomheten fortsatt skal være konkurransedyktig i forhold til andre leverandører av offentlig tjenstepensjon, både når det gjelder kostnader og service.

Pensjonskassene er underlagt nye solvenskrav fra 2019. DKPs solvenskapitaldekning på 187 prosent ved inngangen til 2019 vurderes som solid, og danner gode forutsetninger for den videre drift.

DKPs viktigste oppgave er å sikre grunnlaget for fremtidige pensjonsutbetalinger innen de lovpålagte rammene for driften. For styret betyr det å sikre best mulig avkastning innenfor forsvarlige risikorammer. En god soliditet er da en forutsetning for å kunne ta en begrenset investeringsrisiko, og samtidig ha risikobærende evne til å tåle svingninger i finansresultatene.

Ny offentlig tjenstepensjon innføres fra 2020 og gjelder for alle offentlig ansatte som er født i 1963 og senere. Den første pensjonen som skal utbetales etter nye regler blir i 2021. Dagens ordning for alderspensjon og AFP vil fortsatt gjelde for dem som er født før 1962.

Da ny offentlig tjenstepensjon gir ansatte større valgfrihet enn tidligere, vil dette innebære et økt behov for individuell rådgivning. DKP har her et særlig fortrinn på grunn av sin nærhet til medlemmene. Endringene medfører også et behov for systemtilpasninger for å kunne simulere og beregne ny offentlig pensjon. Simuleringsverktøy vil bli lagt ut på kommunens intranett og pensjonskassens hjemmeside til bruk for alle ansatte, og pensjonskassen vil legge til rette for kompetansebygging på bruk av verktøyet hos arbeidsgiverne.

DKP har siden 2003 hatt et administrativt samarbeid med Buskerud fylkeskommunale pensjonskasse (BFKP). Fra 2020 vil Akershus, Buskerud og Østfold bli til Viken fylkeskommune. I den forbindelse er den fremtidige pensjonsordningen for Viken under vurdering. Utfallet av en slik vurdering vil få betydning for det etablerte samarbeidet mellom DKP og BFKP, samt for den videre administrasjon av DKP.

Styret og administrasjonen vil fokusere på å egen organisasjon og leverandører, og fortsette arbeidet med å videreutvikle og drive pensjonskassen til beste for medlemmene og foretakene som har forsikringsavtale med DKP.

Takk

Styret vil få takke administrasjonen, Drammen kommune og samarbeidspartnere for et godt samarbeid i året som er gått.

Drammen, 26. mars 2019

Styret for Drammen kommunale Pensjonskasse

Knut M. Ore
Styreleder

Margrethe Smith
Nestleder

Trond Julin

Arne H. Kristoffersen

Elisabeth S. Arntsen

Wenche Øverås
Direktør

Resultatregnskap

TEKNISK REGNSKAP

Premieinntekter	NOTER	2018	2017
Forfalte premier, brutto	2	287 794 318	279 338 531
- Avgitte gjenforsikringspremier		-210 000	-200 000
Sum premieinntekter for egen regning		<u>287 584 318</u>	<u>279 138 531</u>
Netto inntekter fra investeringer i kollektivporteføljen			
Renteinntekt og utbytte mv. på finansielle eiendeler		54 638 558	49 282 377
Netto driftsinntekt fra eiendom	8	14 611 965	14 470 718
Verdiendringer på investeringer		-91 784 540	210 488 151
Realisert gevinst og tap på investeringer		11 424 591	54 946 202
Sum netto inntekter fra investeringer i kollektivporteføljen		<u>-11 089 426</u>	<u>329 165 448</u>
Andre forsikringsrelaterte inntekter		<u>472 681</u>	<u>274 694</u>
Pensjoner mv.			
Utbetalte pensjoner mv.	3	-148 169 751	-140 332 835
Sum pensjoner mv.		<u>-148 169 751</u>	<u>-140 332 835</u>
Resultatførte endringer i forsikringsforpliktelser - kontraktsfastsatte forpliktelser			
Endring i premiereserve mv.	17	-172 747 856	-191 001 100
Endring i tilleggssavsetninger	9	-792 486	-15 000 000
Endring i kursreguleringsfond	13,17	108 595 298	-192 244 974
Endring i premiefond	17	-3 094 584	-3 134 691
Sum resultatførte endringer i forsikringsforpliktelsene - kontraktsfastsatte forpliktelser		<u>-68 039 608</u>	<u>-401 380 765</u>
Midler tilordnet forsikringskontraktene - kontraktsfastsatte forpliktelser			
Overskudd på avkastningsresultat	9,17	0	-27 228 566
Risikoresultat tilordnet forsikringskontraktene	9,17	-14 897 333	-5 744 288
Annen tilordning av overskudd	9,17	-3 971 955	0
Forsikringsrelaterte driftkostnader			
Forvaltningskostnader		-3 173 737	-2 806 514
Forsikringsrelaterte administrasjonskostnader	4,5	-8 717 552	-9 183 324
Sum forsikringsrelaterte driftkostnader		<u>-11 891 289</u>	<u>-11 989 838</u>
Andre forsikringsrelaterte kostnader		<u>0</u>	<u>0</u>
Resultat av teknisk regnskap	9	<u>9 997 635</u>	<u>21 902 412</u>

IKKE TEKNISK REGNSKAP

		2018	2017
Netto inntekter fra investeringer i selskapsporteføljen			
Renteinntekt og utbytte mv. på finansielle eiendeler		5 401 119	4 749 904
Netto driftsinntekt fra eiendom	8	1 444 419	1 395 274
Verdiendringer på investeringer		-9 071 089	20 295 185
Realisert gevinst og tap på investeringer		1 129 341	5 297 942
Sum netto inntekter fra investeringer i selskapsporteføljen		-1 096 210	31 738 305
Andre inntekter		192	0
Sum andre inntekter		192	0
Forvaltningskostnader og andre kostnader knyttet til selskapsporteføljen			
Forvaltningskostnader		-485 453	-460 924
Andre kostnader		-630 271	-604 370
Sum forvaltningskostnader og andre kostnader knyttet til selskapsporteføljen		-1 095 724	-1 065 294
Resultat av ikke-teknisk regnskap	9	-2 191 742	30 673 011
Resultat før skattekostnader	9	7 805 893	52 575 426
Skattekostnader	6	-4 334 110	1 424 703
Resultat før andre inntekter og kostnader		3 471 783	54 000 127
Andre inntekter og kostnader			
Andre inntekter og kostnader som ikke blir omklassifisert til resultatet			
Estimatendringer knyttet til ytelsesbaserte pensjonsordninger	7	-953 218	318 344
Skatt på andre inntekter og kostnader som ikke blir omklassifisert til resultatet	6	238 305	-79 586
TOTALRESULTAT	9	2 756 870	54 238 885

EIENDELER

EIENDELER I SELSKAPSPORTEFØLJEN

Investeringer		2018	2017
Bygninger og andre faste eiendommer			
Investeringseiendommer	8	28 058 570	25 410 933
Finansielle eiendeler som måles til amortisert kost			
Investeringer som holdes til forfall		278 234	7 189 079
Utlån og fordringer		923 750	1 300 174
Finansielle eiendeler som måles til virkelig verdi			
Aksjer og andeler	12,14	129 187 569	127 366 194
Rentebærende verdipapirer	11,14	291 192 396	276 173 006
Utlån og fordringer		5 384 817	3 278 131
Finansielle derivater	11,14	0	359 547
Sum investeringer		454 665 336	441 077 064

Fordringer			
Fordringer knyttet til premieinntekter		5 031	48 185
Andre fordringer		1 292 062	1 978 791
Sum fordringer		1 297 093	2 026 976

Andre eiendeler			
Kasse, bank		4 039 350	3 801 295
Sum andre eiendeler		4 039 350	3 801 295

Forskuddsbetalte kostnader og opptjente ikke mottatte inntekter			
Forskuddsbetalte kostnader		142 146	808 457
Sum forskuddsbetalte kostnader og opptjente ikke mottatte inntekter		142 146	808 457

SUM EIENDELER I SELSKAPSPORTEFØLJEN		460 463 925	447 713 794
-------------------------------------	--	-------------	-------------

EIENDELER I KUNDEPORTEFØLJEN

Investeringer i kollektivporteføljen			
Bygninger og andre faste eiendommer			
Investeringseiendommer	8	291 941 430	264 589 067
Finansielle eiendeler som måles til amortisert kost			
Investeringer som holdes til forfall		2 894 942	74 855 643
Utlån og fordringer		9 611 356	13 537 947
Finansielle eiendeler som måles til virkelig verdi			
Aksjer og andeler	12,14	1 343 951 782	1 326 189 077
Rentebærende verdipapirer	11,14	3 029 773 978	2 875 626 674
Utlån og fordringer		55 819 397	34 133 244
Finansielle derivater	11,14	0	3 743 748
Sum investeringer i kollektivporteføljen		4 733 992 893	4 592 675 396

SUM EIENDELER I KUNDEPORTEFØLJEN		4 733 992 893	4 592 675 396
----------------------------------	--	---------------	---------------

SUM EIENDELER		5 194 456 807	5 040 389 190
---------------	--	---------------	---------------

EGENKAPITAL OG FORPLIKTELSE
2018
2017

Innskutt egenkapital			
Innskudd kjernekapital		120 700 000	110 700 000
Sum innskutt egenkapital		120 700 000	110 700 000
Opptjent egenkapital			
Risikoutjevningfond		56 722 584	55 322 895
Annen opptjent egenkapital		272 123 028	270 785 828
Sum opptjent egenkapital		328 845 592	326 088 721
Ansvarlig lånekapital mv.			
Evigvarende ansvarlig lånekapital	15	35 500 000	35 500 000
Sum ansvarlig lånekapital mv.		35 500 000	35 500 000
Forsikringsforpliktelser - kontraktfestsatte forpliktelser			
Premiereserva mv.	17	3 811 666 805	3 638 918 949
Tilleggsavsetninger	17	157 078 720	156 286 254
Kursreguleringsfond	13,17	482 704 809	591 390 107
Premiefond	17	224 175 557	150 757 188
Sum forsikringsforpliktelser - kontraktfestsatte forpliktelser		4 675 715 891	4 537 352 498
Avsetninger for forpliktelser			
Pensjonsforpliktelser	7	3 071 562	2 486 171
Forpliktelser ved periodekast	6	6 004 535	200 000
Forpliktelser ved utsatt skatt	6	19 070 116	21 010 101
Sum avsetninger for forpliktelser		28 146 213	23 696 272
Forpliktelser			
Finansielle derivater		1 554 427	0
Andre forpliktelser		3 634 029	6 587 899
Sum forpliktelser		5 188 456	6 587 899
Pålepte kostnader og mottatte ikke opptjente inntekter			
Pålepte kostnader		360 854	463 995
Sum pålepte kostnader og mottatte ikke opptjente inntekter		360 854	463 995
SUM EGENKAPITAL OG FORPLIKTELSE		5 184 456 807	5 040 389 185

Drammen, 26. mars 2019

Styret for Drammen kommunale Pensjonskasse

Knut M. Ore
Styreleder

Margrethe Smith
Nestleder

Trond John

Arne H. Kristoffersen

Ellsabeth S. Amtsen

Wenche Øverås
Direktør

Oppstilling av endring i egenkapital

(1000 kr)	Selskaps- kapital	Risikoutjev- ningsfond	Annen opptjent egenkapital		Sum
			Annen opptjent egenkapital	Fond for urealiserte gevinster	
Egenkapital 31. 12.16	100 700	47 995	187 289	36 566	372 549
Innskutt kjernekapital	10 000				10 000
Andre inntekter og kostnader		7 328	28 135	18 537	54 000
Estimatendringer knyttet til ytelsesbaserte pensjonsordninger			318		318
Skatt på andre inntekter og kostnader som ikke blir omklassifisert til resultatet			(80)		(80)
Egenkapital 31.12.17	110 700	55 323	215 663	55 103	436 788
Innskutt kjernekapital	10 000				10 000
Andre inntekter og kostnader		1 399	12 806	(10 735)	3 470
Estimatendringer knyttet til ytelsesbaserte pensjonsordninger			(953)		(953)
Skatt på andre inntekter og kostnader som ikke blir omklassifisert til resultatet			238		238
Egenkapital 31.12.18	120 700	56 723	227 755	44 368	449 544

KONTANTSTRØMOPPSTILLING

	2018	2017
Kontantstrømmer fra operasjonelle aktiviteter		
(1000 kr)		
Innbetalte premier	319 292	265 314
Utbetalte pensjoner	-168 782	-158 712
Innbetalte refusjoner iht overføringsavtalen	20 612	18 379
Utbetalinger til leverandører, ansatte mv	-10 999	-19 176
Utbetaling av inntekts- og formuesskatter	-232	-283
Netto kontantstrømmer fra operasjonelle aktiviteter	159 891	105 522
Kontantstrømmer fra investeringsaktiviteter		
Netto innbetaling fra bygninger og fast eiendom	16 056	15 866
Netto inn/utbetaling utlån og finansielle investeringer	-217 944	-211 691
Innbetaling av renter og ufbytte	60 513	54 287
Utbetaling av renter og forvaltningshonorar	-4 269	-3 872
Netto kontantstrøm fra finansielle eiendeler	-145 644	-145 410
Kontantstrømmer fra finansieringsaktiviteter		
Innbetaling av kjernekapitalinnskudd	10 000	10 000
Netto kontantstrøm fra finansieringsaktiviteter	10 000	10 000
Netto endring i kasse, bank	24 248	-29 888
Beholdning kasse, bank pr. 01.01.	32 039	61 927
Beholdning av bankinnskudd, kontanter og lignende pr. 31.12. *)	56 287	32 039

*) Beholdning pr. 31. desember er presentert i balansen på linje "Kasse, bank" med 4039, "Utlån og fordringer" under finansielle eiendeler som måles til virkelig verdi for selskapsporteføljen med 4545 og tilsvarende for kundeporteføljen med 47703.

Noter til regnskapet 2018

Note 1 Regnskapsprinsipper

Regnskapet for 2018 er avlagt i henhold til Lov om årsregnskap (regnskapsloven) og Forskrift for årsregnskap av 20. desember 2011 om regnskap for pensjonsforetak.

Investerings eiendom

Investerings eiendom består av eiendom (tomt, bygning eller begge deler) som benyttes for å opptjene leieinntekter, for verdistigning på kapital eller begge deler. Investerings eiendommer regnskapsføres til virkelig verdi. Virkelig verdi tilsvarer antatte markedsverdier, uten fradrag for transaksjonsutgifter ved et eventuelt salg. Endringer i virkelig verdi resultatføres i den perioden det oppstår.

Det skal foretas en årlig vurdering av hvorvidt de bokførte verdier er høyere eller lavere enn virkelig verdi (markedsverdi) som forventes å ikke være av forbigående art. Vurdering av virkelig verdi baseres på en takst foretatt av en uavhengig takstmann/foretak, som er kvalifisert og har ustrakt erfaring med området og type eiendom som verdsettes. Verdsattelsen er basert på en neddiskontering av summen av netto årlige leieinntekter med et avkastningskrav som reflekterer risiko i netto kontantstrømmer.

Finansielle instrumenter

Finansielle instrumenter innenfor virkeområdet til IAS 39 klassifiseres i følgende kategorier: Virkelig verdi med verdiendringer over resultatet, holde til forfall, utlån og fordringer, tilgjengelig for salg og andre forpliktelser.

Finansielle instrumenter til virkelig verdi med verdiendringer over resultatet

Finansielle instrumenter som i første rekke holdes med formål om å selge eller kjøpe tilbake på kort sikt, finansielle instrumenter som inngår i en portefølje av identifiserte instrumenter som er styrt sammen og hvor det beviselig er spor av kortsiktig gevinstrealisering, eller derivater som ikke er utpekt som sikringsinstrumenter, er klassifisert som holdt for handelsformål. Disse instrumentene inngår i kategorien finansielle instrumenter regnskapsført til virkelig verdi med verdiendringer over resultatet, sammen med finansielle instrumenter som kvalifiserer for, og er utpekt som, instrumenter regnskapsført til virkelig verdi med verdiendringer mot resultatet.

Investeringer holdt til forfall

Finansielle eiendeler med faste eller bestembare kontantstrømmer og bestemt innløsningsdato, hvor pensjonskassen har intensjon om og evne til å holde investeringen til forfall, er klassifisert som investeringer holdt til forfall. Unntaket er de instrumentene som virksomheten utpeker som til virkelig verdi med verdiendringer mot resultatet eller tilgjengelig for salg, eller som møter kriteriene for å inngå i kategorien utlån og fordringer.

Utlån og fordringer

Finansielle eiendeler med faste eller bestembare kontantstrømmer, som ikke er notert i et aktivt marked, er klassifisert som utlån og fordringer. Unntaket er de instrumenter som pensjonskassen har utpekt som til virkelig verdi med verdiendringer mot resultatet eller som tilgjengelig for salg.

Andre forpliktelser

Finansielle forpliktelser som ikke faller inn i kategorien holdt for handelsformål og som ikke er utpekt som til virkelig verdi med verdiendringer mot resultatet er klassifisert som andre forpliktelser.

Prinsipper for regnskapsføring

Investeringer holdt til forfall, lån og fordringer og andre forpliktelser regnskapsføres til amortisert kost.

Gevinst eller tap som følge av endringer i virkelig verdi på finansielle investeringer klassifisert som tilgjengelig for salg blir regnskapsført som andre resultatkomponenter inntil investeringen avhendes. Ved avhendelse blir akkumulert gevinst eller tap på det finansielle instrumentet som tidligere er regnskapsført mot egenkapitalen reversert, og gevinst eller tap blir resultatført.

Endringer i virkelig verdi på finansielle instrumenter klassifisert som holdt for handelsformål, eller som er utpekt som til virkelig verdi med verdiendringer mot resultatet, resultatføres og presenteres under netto inntekter fra investeringer.

Finansielle derivater som ikke er regnskapsført som sikringsinstrumenter vurderes til virkelig verdi. Endringer i virkelig verdi resultatføres løpende.

Nedskrivning av finansielle eiendeler

Finansielle eiendeler vurdert til amortisert kost nedskrives når det ut fra objektive bevis er sannsynlig at instrumentets kontantstrømmer er blitt påvirket i negativ retning av en eller flere begivenheter som har inntrådt etter førstegangs regnskapsføring av instrumentet. Nedskrivningsbeløpet resultatføres. Dersom årsaken til nedskrivningen i en senere periode bortfaller, og bortfallet kan knyttes objektivt til en hendelse som skjer etter at verdifallet er innregnet, reverseres den tidligere nedskrivningen. Reverseringen skal ikke resultere i at den balanseførte verdien av den finansielle eiendelen overstiger beløpet for det som amortisert kost ville ha vært dersom verdifallet ikke var blitt innregnet på tidspunktet da nedskrivningen blir reversert. Reversering av tidligere nedskrivning presenteres som inntekt.

Finansielle eiendeler klassifisert som tilgjengelig for salg nedskrives når det er objektive indikasjoner på at eiendelen har falt i verdi.

Valuta

Poster i valuta omregnes til norske kroner med balansedagens valutakurs. Valutaterminer er regnskapsført til virkelig verdi (se over).

Forsikringsmessige avsetninger

Premiereserve

Premiereserven utgjør den forsikringstekniske kontantverdien av pensjonsrettigheter som er opptjent på beregningstidspunktet. Denne beregnes av pensjonskassens aktuar. Pensjonskassen er forsikringsteknisk fullfinansiert. Dette innebærer at premiereserven gir full dekning for verdien av de påløpte pensjonsforpliktelser.

DKP anvender en dynamisk dødelighetstariff, K2013, og er fullfinansiert i tråd med denne.

Administrasjonsreserven skal i prinsippet gi dekning for fremtidige administrasjonskostnader, som vil påløpe dersom pensjonskassen blir avvirket og ikke lenger kan finansiere administrasjonskostnadene gjennom kundenes løpende premiebetaling. Det er ikke adgang til å redusere den balanseførte administrasjonsreserven på annen måte enn ved å dekke årets administrasjonskostnader knyttet til løpende pensjonsutbetalinger.

Erstatningsavsetningen skal dekke pensjonskassens forventede erstatningsutbetalinger for forsikringstilfeller som ved regnskapsårets utgang ikke er oppgjort av, eller meldt til, pensjonskassen. Erstatningsavsetningen skal bare tilsvare midler som ville ha kommet til utbetaling i regnskapsåret, dersom erstatningstilfellet var ferdigbehandlet.

Tilleggsavsetninger

Tilleggsavsetninger er fordelt til kundene med betinget virkning, og kan anvendes til dekning av eventuelt avkastningsunderskudd sett i forhold til garantert rente. Eventuell negativ avkastning kan ikke dekkes av tilleggsavsetninger.

Premiefond

Premiefondet inneholder forskuddsbetalte premier og eventuelle overskuddsmidler som fordeles til den enkelte kundes premiefond. Kundene har krav på 2,0 % avkastning. Premiefondsmidler kan benyttes til dekning av fremtidige premier.

Risikoutjevningfondet

Risikoutjevningfondet har som formål å absorbere svingninger i resultatet av forsikringsvirksomheten over tid.

Risikoutjevningfondet kan bare benyttes til å styrke avsetningen til premiereserve vedrørende risiko knyttet til person.

Pensjonsforpliktelser egne ansatte

Pensjonskassens ansatte omfattes av pensjonskassens kollektive pensjonsordning på lik linje med andre medlemmer. Pensjonsordningen er ytelsesbasert i henhold til tariffavtalen i kommunal sektor. Den tilfredsstiller kravene i Lov om obligatorisk tjenestepensjon.

Ytelsesbaserte pensjonsordninger regnskapsføres i henhold til IAS 19. Brutto pensjonsforpliktelse vurderes til nåverdien av fremtidige pensjonsytelser, som regnskapsmessig anses opptjent på balansedagen. Pensjonsmidler vurderes til virkelig verdi på balansedagen.

Når forpliktelsens nåverdi og virkelig verdi av pensjonsmidlene beregnes på balansetidspunktet, kan det oppstå gevinster og tap som resultat av endringer i forsikringsmessige forutsetninger og faktiske effekter. Forsikringsmessige gevinster og tap innregnes løpende i totalresultatet under andre resultatkomponenter.

Endring i ytelsesbaserte pensjonsforpliktelser som skyldes endringer i pensjonsplaner, fordeles over antatt gjennomsnittlig gjenværende opptjenings tid.

Skatt

Pensjonskasser skattlegges etter samme regelverk som gjensidige livsforsikringsselskaper.

Skattekostnad består av betalbar inntektsskatt, betalbar formuesskatt og endring i utsatt skatt.

Pensjonskassen ilegges 0,15 % formuesskatt av ligningsmessig nettoformue. Utsatt skatt og utsatt skattefordel føres opp til nominell verdi i balansen.

Fritaksmetoden er for pensjonskassen kun gjeldende for investeringer i selskapsporteføljen. Den andel av realisert gevinst eller tap som tilordnes ikke-teknisk regnskap på investeringer innenfor fritaksmetoden, behandles som permanent forskjell og er ikke skattepliktig. Det beregnes ikke utsatt skatt eller utsatt skattefordel på urealiserte gevinster eller tap på den andel som tilordnes selskapsporteføljen.

Transaksjoner med nærstående parter

Ved utgangen av 2018 hadde følgende foretak forsikringsavtale med DKP:

1. Drammen kommune
 - Drammen Drift KF
 - Drammen Eiendom KF
 - Drammen Parkering KF
 - Drammensbadet KF
2. Drammen Fjernvarme AS
3. Drammen Kino AS
4. Glitrevannverket IKS
5. Drammensregionens Brannvesen IKS
6. Renovasjonsselskapet for Drammensregionen IKS
7. Legevakta i Drammensregionen IKS
8. Vestviken 110 IKS
9. Drammensregionens interkommunale Havnevesen
10. Drammen Kirkelige Fellesråd
11. Drammen kommunale Pensjonskasse

Pensjonskassen har kun transaksjoner med nærstående parter som kan knyttes opp til foretak som pensjonskassen har forsikringskontrakter med. Dette gjelder primært premieinntekter og utestående fordringer.

Inndeling av forvaltningskapitalen

Pensjonskassens forvaltningskapital er delt inn i en kollektivportefølje (kundeportefølje) og en selskapsportefølje. Kundeporteføljen består av eiendeler som motsvarer de forsikringsmessige avsetninger, som skal dekke de kontraktsfastsatte forpliktelser. Selskapsporteføljen består av eiendeler, som motsvarer selskapets ansvarlige kapital og eventuell annen gjeld enn forsikringsforpliktelsene. Pensjonskassen har valgt en felles kapitalforvaltning av selskaps- og kollektivporteføljen.

Note 2 Forfalte premier og premiefond

(1000 kr)	2018	2017
Arbeidsgiverpremie 11,10 % (11,90 % i 2017) 1)	178 388	176 807
Reguleringspremie:		
Innbetalt reguleringspremie	108 589	50 148
Belastet reguleringspremie fra premiefond	18 201	32 142
Medlemspremie 2 % 2)	32 271	30 159
Premie for ikke forsikringsbare tilfeller 3)	-69 656	-9 917
Sum	267 793	279 339

1) Arbeidsgiver betaler 11,10 % premie av bruttolønn.

2) Ansatte trekkes 2,0 % premie av sin bruttolønn.

3) For mye (fortegn -, tilbakeført)/ for lite (fortegn +) innbetalt premie vedrørende ikke forsikringsbare tilfeller.

Utvikling i premiefond

(1000 kr)	2018	2017
Premiefond IB	150 757	156 735
Innbetalt i løpet av året 1)	319 249	257 113
Inntektsførte premier	-267 794	-279 339
Garanterte renter overført til fondet	3 095	3 135
Renteresultat overført til premiefondet	0	7 369
Risikoresultat overført til premiefondet	14 897	5 744
Annen tilordning av overskudd	3 972	0
Premiefond 31.12.	224 176	150 757

1) Alle premieinntekter balanseføres.

Inntektsførte premier

(1000 kr)	2018	2017
Ordinær premie	210 659	206 966
Reguleringspremie	126 791	82 290
Tilbakeført premie til premiefond	-69 656	-9 917
Sum premier	267 794	279 339

Note 3 Utbetalte pensjoner mv.

(1000 kr)	2018	2017
Direkte utbetalte pensjoner		
Alderspensjon	98 533	91 359
Uførepensjon	15 949	15 706
Etterlattepensjon	14 453	14 409
Barnepensjon	947	1 106
Midlertidig uføre	5 951	6 417
Utbetalte pensjoner overføringsavtalen	12 778	11 871
AFP 65 år	20 171	17 843
Sum direkte utbetalte pensjoner	168 782	158 712
Sum mottatte refusjonspensjoner	-20 612	-18 379
Sum refusjoner	-20 612	-18 379
Sum utbetalte pensjoner mv.	148 170	140 333

Note 4 Ytelser og lån til ledende ansatte mm.

(1000 kr)	Lønn	Naturalytelser	Pensjon	Sum
Direktør Wenche Øverås 1)	631	4	70	705

Styrehonorar

Knut M. Ore	119,0
Margrethe Smith	66,0
Trond Julin	66,0
Arne H. Kristoffersen	66,0
John Ole Olsen	42,0
Elisabeth S. Arntsen	24,0
Sum	383,0

1) Representerer ytelser til direktør tilsvarende 50 % stilling

Det er ikke inngått noen sluttsvederlagsavtaler til ansatte i pensjonskassen.

Note 5 Administrasjonskostnader

(1000 kr)	2018	2017
Kostnader vedrørende lokaler 1)	708	656
Lønn og andre personalkostnader	4 909	4 821
Andre administrasjonskostnader	5 320	5 278
Revisjonskostnader	297	480
Honorar til aktuar	635	693
Honorar til finansiell rådgiver	488	522
Sum	12 357	12 450

Herav:

Forsikringsrelaterte kostnader, teknisk regnskap	8 718	9 183
Forvaltningskostnader, teknisk regnskap	3 174	2 806
Forvaltningskostnader, ikke-teknisk regnskap	465	462

1) Leieavtalen for DKPs kontorlokaler løper frem til 01.11.21. Leiekostnaden utgjør 432 936 kr.

Ved utløpet av 2018 hadde pensjonskassen 5 fast ansatte medarbeidere. Som følge av kjøp/salg av tjenester fra/til Buskerud fylkeskommunale pensjonskasse utgjør bruk av personalressurser 4,2 årsverk.

Pensjonskassens ansatte er med i den kollektive pensjonsordningen på lik linje med andre medlemmer av pensjonskassen.

Note 6 Skattekostnad

	2018	2017
Beregning av grunnlag for inntektsskatt:		
Resultat før skattekostnad	7 806	52 575
Andre inntekter og kostnader	-953	318
<i>Permanente forskjeller:</i>		
Gevinst /tap ved salg av aksjefondsandeler	0	-5 298
Forskjell i resultat deltakerlignet selskap	-444	0
Korreksjon tidligere år	0	-27 632
Endring urealiserte poster innenfor fritaksmetoden	10 654	-15 875
Andre permanente forskjeller	-2 129	356
Sum permanente forskjeller	8 081	-48 449
<i>Endring i midlertidige forskjeller:</i>		
Endring urealiserte poster utenfor fritaksmetoden	593 763	-193 459
Endring pensjonsforpliktelser egne ansatte	586	-237
Driftsmidler	67 014	67 142
Endring gevinst/tapskonto	-59 631	
Risikoutjevningssfond	0	-7 328
Sum endring midlertidige forskjeller	601 732	-133 882
Anvendt underskudd	-593 973	
Årets skattegrunnlag	22 693	-129 438
Betalbar skatt	5 673	0
Spesifikasjon av forskjeller mellom skattemessige og regnskapsmessige verdier:		
Urealisert poster utenfor fritaksmetoden	4 132	597 895
Bygninger	15 589	82 603
Pensjonsforpliktelser egne ansatte	-3 072	-2 486
Gevinst/tapskonto	59 631	
Framførbart underskudd	0	-593 973
Grunnlag utsatt skatt	76 280	84 039
Utsatt skatt	19 070	21 010
Årets skattekostnad består av		
Skatt på resultat før skattekostnad	1 952	13 144
Skatteeffekt av permanente forskjeller og endring RUF	2 020	-13 944
Sum inntektsskatt (endring utsatt skatt)	3 972	-801
Beregnet formuesskatt	331	200
Endring formuesskatt tidligere år	31	-824
Sum skattekostnad	4 334	-1 425
Skatt på andre resultatkomponenter	-238	80

Risikoutjevningssfondet pr 31.12.17 utgjorde 55 323. Fondet vil være skattepliktig ved avvikling av pensjonskassen, og det avsettes ikke utsatt skatt på denne skatteposisjonen.

Note 7 Pensjonskostnader egne ansatte

DKP er pliktig til å ha tjenstepensjonsordning for sine ansatte som tilfredsstiller lov om obligatorisk tjenstepensjon (OTP). Pensjonskassens ansatte omfattes av pensjonskassens kollektive pensjonsordning på lik linje med andre medlemmer. Pensjonsordningen er ytelsesbasert i henhold til tariffavtalen i kommunal sektor. Den tilfredsstiller kravene i Lov om obligatorisk tjenstepensjon. Pensjonsordningen gir rett til definerte fremtidige ytelser, avhengig av antall opptjeningsår og lønnsnivå ved oppnådd pensjonsalder.

Forutsetninger	2018	2017
Diskonteringsrente	2,60 %	2,40 %
Forventet lønnsøkning	2,75 %	2,50 %
Forventet økning G	2,50 %	2,25 %
Forventet pensjonsregulering	1,75 %	1,50 %
Dødelighetstabell	K2013	K2013
Brutto pensjonsforpliktelse		
Brutto pensjonsforpliktelse 01.01.	18 901 542	17 784 702
Rentekostnad	453 637	458 201
Årets pensjonsopptjening	610 111	577 765
Pensjonsutbetalinger	-335 057	-323 172
Årets estimatavvik	609 602	404 046
Brutto pensjonsforpliktelse 31.12.	20 239 835	18 901 542
Pensjonsmidler		
Virkelig verdi pensjonsmidler 01.01.	16 814 077	15 497 971
Forventet avkastning	403 538	406 051
Innbetalinger	969 049	561 889
Pensjonsutbetalinger	-335 057	-323 172
Årets estimatavvik	-190 749	671 338
Virkelig verdi pensjonsmidler 31.12.	17 660 858	16 814 077
Netto pensjonsforpliktelse		
Netto pensjonsforpliktelse	2 578 977	2 087 465
Periodisert AGA	492 585	398 706
Netto pensjonsforpliktelse inkl. AGA	3 071 562	2 486 171
Årets kostnad - i resultat før andre inntekter og kostnader	2018	2017
Årets pensjonsopptjening	610 111	577 765
Rentekostnad av pensjonsforpliktelser	453 637	458 201
Forventet avkastning av pensjonsmidler	-403 538	-406 051
Netto pensjonskostnad	660 210	629 915
Periodisert AGA på netto pensjonsforpliktelse	126 100	120 314
Netto pensjonskostnad inkl. AGA	786 310	750 229
Aktuarielle gevinster/(tap) i totalresultat		
I brutto pensjonsforpliktelse inkl. AGA	-762 469	-352 993
Pensjonsmidler	-190 749	671 338
Sum aktuarielle gevinster/(tap)	-953 218	318 344

Note 8 Fast eiendom

(1000 kr)	2018	2017
IB	290 000	270 000
Tilgang/påkost i løpet av året	11 505	0
Verdiregulering i løpet av året	18 495	20 000
Utgående balanse 31.12.	320 000	290 000

Herav fordelt til :

Kollektivporteføljen	291 941	264 589
Selskapsporteføljen	28 059	25 411

Pensjonskassen kjøpte i 2005 eiendommen Engene 1, Drammen. Akkumulert anskaffelseskost er 187,1 mill. kr. Investeringen er en finansplassering på kommersielle vilkår, og bygger på en nettleieavtale frem til 2024 med Drammen kommune. Det er inngått en avtale mellom Drammen kommune og Drammen Eiendom KF om forvaltning, drift og vedlikehold av eiendommen.

Eiendommen benyttes ikke av Drammen kommunale Pensjonskasse.

Eiendommen regnskapsføres til virkelig verdi i henhold til årsregnskapsforskriften § 3-4 og IAS 40.

Eiendommen verdsettes årlig av uavhengig selskap, som har kompetanse til å foreta denne type verdsettinger og som kjenner lokalmarkedet. Verdsettingen er basert på diskontering av fremtidige kontantstrømmer fra den langsiktige leiekontrakten med Drammen kommune. Til grunn for verdsettingen er det anvendt en diskonteringsrente på 7,9 %. Det ble foretatt oppskrivning av eiendommen i 2018. Eiendommen ble verdiregulert til 320 mill. kr.

I 2018 er det generert en husleieinntekt på 16,1 mill. kr. Leieinntekten er i sin helhet mottatt av nærstående part, Drammen kommune.

Netto leieinntekt fra eiendom

(1000 kr)	Sum	Kollektiv	Selskap
Netto leieinntekt fra eiendom	16 056	14 612	1 444
Sum	16 056	14 612	1 444

Note 9 Resultatanalyse

(1000 kroner)	2018	2017
Netto inntekter fra investeringer i kollektivporteføljen	97 979	137 195
Garanterte renter premiereserve	-92 692	-90 248
Garanterte renter premiefond	-3 095	-3 135
Renteresultat (a)	2 192	43 812
Frigjort adm. reserve	5 927	5 613
Løpende administrasjon tillegg	6 104	6 940
Forvaltningskostnader	-3 174	-2 807
Forsikringsrelaterte administrasjonskostnader	-8 718	-9 183
Administrasjonsresultat (b)	139	563
 Premie til avkastningsgaranti (c)	 12 431	 14 011
 Risikoresultat (d)	 14 897	 11 489
Resultat av teknisk regnskap før disponering	29 659	69 875
<i>(e)=(a)+(b)+(c)+(d)</i>		
 <i>Renteresultat overført til premiereserve</i>	 -	 -19 860
<i>Renteresultat overført til tilleggsavsetninger</i>	-792	-15 000
<i>Renteresultat som overføres til premiefond</i>	-	-7 369
<i>Risikoresultat som overføres til premiefond</i>	-14 897	-5 744
<i>Tilbakeført til premiefondet (korreksjon fra 2017)</i>	-3 972	0
Teknisk resultat	9 998	21 902
 Resultat av ikke teknisk regnskap	 -2 192	 30 673
 Resultat før skattekostnad	 7 806	 52 575
Skattekostnad	-4 334	1 425
Resultat før andre resultatkomponenter	3 472	54 000
 Andre inntekter og kostnader	 -715	 239
Totalresultat	2 757	54 239

Note 10 Kapitalavkastning

Beregnet etter modifiserte Dietz' metode for både selskaps- og kollektivporteføljen:

	2018	2017	2016	2015	2014
Verdijustert avkastning	0,0 %	7,9 %	6,2 %	3,2 %	6,7 %
Verdijustert avkastning inkl. verdiutvikling HTF	0,0 %	7,7 %	6,0 %	2,9 %	6,6 %
Bokført avkastning	2,6 %	3,5 %	3,3 %	3,7 %	4,4 %

Note 11 Rentebærende verdipapirer og renterelaterte derivater

(1000 kr)	Kostpris 1)	Markedsverdi 1)	Kollektiv	Selskap
Obligasjoner norske 2)	1 937 509	1 929 937	1 760 715	169 223
Obligasjoner utenlandske 2)	100 680	101 021	92 163	8 858
Obligasjonsfond utenlandske 3)	1 235 275	1 290 008	1 176 896	113 112
Sertifikater norske	0	0	0	0
Sum obligasjoner	3 273 464	3 320 966	3 029 774	291 192
Renterelaterte derivater 4)		0	0	0
Sum obligasjoner/derivater	3 273 464	3 320 966	3 029 774	291 192

1) Inkludert opptjent ikke forfalt renteinntekt.

2) Diskresjonær forvaltning, DNB Asset Management (www.dnb.no) og Storebrand Asset Management AS (www.storebrand.no)

3) Mercer Short Duration Global Bond Fund 1 (Quoniam), Mercer Short Duration Global Bond Fund 2 (Pimco), (www.Mercer.com), Alfred Berg Nordic Investment Grade Inst. (www.alfredberg.no).

4) Renterelaterte derivater: Fremtidig renteavtale (Forward Rate Agreement), innebærer avtaler om å betale eller motta forskjellen mellom en fast avtalt rente og en fremtidig rente på et fastsatt beløp for en bestemt periode frem i tid. Denne differansen gjøres opp i begynnelsen av den fremtidige perioden.

Andelen av børsnoterte obligasjoner og sertifikater er 100 %. Obligasjonene inngår i aktiv forvaltning, og er klassifisert som «holdt for handelsformål».

	Verdijustert avkastning	Rentedurasjon
Norske renter	1,25 %	1,31 år
Utenlandske renter	0,10 %	1,88 år

Pensjonskassens forvaltere anvender renterelaterte derivater for å styre markedsrisikoen knyttet til obligasjonsporteføljen. Bruk av derivater skal ikke øke den totale eksponeringen i de underliggende aktiva. Hensikten er å spare transaksjonskostnader og/eller effektivere transaksjonene mer effektivt. Slike instrumenter øker ikke den underliggende eksponering (gearing) i de underliggende aktiva, og samtlige derivater ved årsslutt ligger innenfor eksisterende rammeverk og forvaltningsinstrukser gitt av styret.

(1000 kr)

Renterelaterte derivater *):

Nominell verdi	0
Virkelig verdi	0

*) Eksklusiv renteinntekter.

Utenlandske plasseringer er valutasikret.

Note 12 Aksjer og andeler

(1000 kr)	Kostpris	Markedsverdi *)	Kollektiv	Selskap
Storebrand Eiendomsfond 1)	229 265	271 771	247 941	23 830
Alfred Berg Gambak C 2)	210 871	306 005	279 173	26 831
KLP Aksje Global Indeks II 3)	114 167	164 868	150 412	14 456
KLP Aksje Global Indeks III 3)	92 167	131 417	119 894	11 523
KLP Aksje Global Indeks IV 3)	51 166	89 161	81 343	7 818
BG Worldwide Global Alpha 4)	201 169	405 908	370 317	35 591
Nordea Stabile Aksjer Global 5)	90 562	103 989	94 871	9 118
Sum	989 368	1 473 119	1 343 952	129 168

*) Markedsverdi er inkludert opptjent utbytte.

- 1) Storebrand Eiendomsfond Norge KS (www.storebrand.no)
- 2) Alfred Berg Kapitalforvaltning AS (www.alfredberg.no)
- 3) KLP Fondsforvaltning AS (www.klp.no)
- 4) Baillie Gifford Overseas Limited (www.bailliegifford.com)
- 5) Nordea Investment Management AB (www.nordea.no)

Forvaltningsstrategien for aksjeinvesteringene følger en moderat risikoprofil.

Andelen av børsnoterte selskaper er 100 %. Utenlandske plasseringer er valutasikret. Samtlige enkeltaksjer er underlagt aktiv forvaltning, og er klassifisert som «holdt for handelsformål». Pensjonskassens aksjefond er frivillig kategorisert til virkelig verdi over resultatet.

Utenlandske aksjer er ved anskaffelsen bokført til opprinnelig kostpris i valuta, omregnet til norske kroner etter transaksjonsdagens valutakurs. Balansedagens valutakurs benyttes ved fastsettelse av markedsverdi på verdipapirer.

Verdijustert avkastning

Norske aksjer	- 1,4 %
Utenlandske aksjer (inkl. valutasikring)	-9,0 %
Totalt aksjer	-7,1 %
Eiendomsfond	6,0 %

Note 13 Kursreguleringsfond

(1000 kr)						2018
	Anskaffelses- verdi	Virkelig verdi	Urealisert gevinst	Urealisert tap		Netto gevinst/tap
Aksjer						
Norske	440 136	575 238	135 102			135 102
Utenlandske	549 231	895 344	346 113	0		346 113
Sum	989 368	1 470 583	481 215	0		481 215
Obligasjoner						
Norske	2 028 972	2 021 742		-7 230		-7 230
Utenlandske	1 235 275	1 290 008	54 732	0		54 732
Sum	3 264 247	3 311 749	54 732	-7 230		47 502
Andre finansielle instrumenter						
Renterelaterte derivater		-1 554	-1 554	0		-1 554
Sum		-1 554	-1 554	0		-1 554
Totalsum	4 253 615	4 780 778	534 393	-7 230		527 163
Urealisert kursreserve						527 163
Fond for urealiserte gevinster						44 368
Kursreguleringsfond						482 795

Kollektivporteføljen representerer 91,0 % av urealisert gevinst, mens selskapsporteføljen representerer 9,0 %.

Note 14 Finansielle instrumenter målt til virkelig verdi

Pensjonskassen klassifiserer virkelig verdi målinger ved å bruke et virkelig verdi hierarki som reflekterer signifikansen av den inputen som brukes i utarbeidelsen av målingene. Virkelig verdi hierarkiet har følgende nivåer:

- Nivå 1: Input er noterte priser (ujusterte) i aktive markeder for identiske eiendeler eller forpliktelser.
- Nivå 2: Input er annet enn noterte priser inkludert nivå 1, som er observerbare for eiendelen eller forpliktelsen.
- Nivå 3: Input for eiendelen eller forpliktelsen, som ikke er basert på observerbare markedsdata (ikke observerbar input).

Nivå 2

Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning består av noterte sertifikater og obligasjoner. Investeringer i aksjefond er plassert i prisingshierarkiet nivå 2. Aksjefondene inneholder investeringer med børsnoterte- og likvide aksjer. Med unntak av statspapirer, er obligasjoner plassert i prisingshierarkiets nivå 2. Dette begrunnes med at det ikke er stor nok omsetning i noen av de børsnoterte instrumentene slik at man ikke til enhver tid kan lese av en markedspris.

Investeringene er verdsatt til offisielle fondskurser fra fondsforvalter.

Pensjonskassens finansielle derivater består av renteswapper. Virkelig verdi innhentes fra motpart og denne er basert på observerbare markedscurser.

DRAMMEN KOMMUNALE PENSJONSKASSE

Nivå 3

Aksjer og andeler i nivå 3 består av investering i eiendomsfond med underliggende eiendomsinvesteringer. Verdivurderingen av eiendomsfond gjøres på bakgrunn av opplysninger mottatt fra fondsforvalter. Fondsforvalter beregner Net Asset Value (NAV) som legges til grunn for verdifastsettelse.

Eiendeler innregnet til virkelig verdi (1000 kr)	2018	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3
Aksjer	1 473 119		1 201 348	271 771
Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning	3 320 966		3 320 966	
Utlån og fordringer *)	61 184	61 184		
Sum	4 855 269	61 184	4 522 314	271 771

*) Bankinnskudd

Note 15 Ansvarlig lån (tilleggskapital)

(1000 kr)	Valuta	Lånebeløp	Forfall
Drammen kommune 1)	NOK	25 000	Evigvarende
Drammen kommune 2)	NOK	10 500	Evigvarende
Sum ansvarlig lånekapital	NOK	35 500	

1) Kommunalbankens snittrente for ordinære pt. lån.

2) Gjennomsnittets utlånsrente i DKP -0,5 %.

Note 16 Finansiell risiko

Styret har valgt en forvaltningsstrategi med forholdsvis moderat risiko. Med risiko menes i denne sammenheng sannsynligheten for tap i våre aktivas verdi i forhold til tilgjengelig bufferkapital. For å sikre en høyest mulig avkastning i forhold til det valgte risikonivå, har pensjonskassen bygget opp en forvaltningsportefølje som består av obligasjoner, aksjer, eiendom, utlån mot pant i fast eiendom og bankinnskudd.

De ulike aktiva er i varierende grad utsatt for finansiell risiko. Aksjerisiko, eiendomsrisiko, kredittrisiko, renterisiko, valutarisiko og likviditetsrisiko er hovedformene for finansiell risiko disse plasseringene er utsatt for.

Aksje- og eiendomsrisiko

Risiko for tap på aksjer eller eiendom som følge av endringer i markedspriser på finansielle instrumenter. Pensjonskassen har fastsatt allokeringsrammer for å begrense denne type risiko.

Kredittrisiko

Med kredittrisiko menes risiko for at utsteder av et verdipapir eller en lånekunde misligholder sine forpliktelser.

For å holde kredittrisikoen innenfor akseptable rammer, har styret fastsatt krav til kredittverdighet til investeringer som inngår i de finansielle porteføljer og forhåndsgodkjent forvalternes kredittvurderingssystem. Det har ikke vært kreditttap på verdipapirer i DKP. Forskrift om pensjonsforetak setter en maksimal begrensning mot enkeltutsteder på 4 % av forvaltningskapitalen.

Renterisiko

Renterisiko er risiko for verditap på rentebærende instrumenter, som obligasjoner og pengemarkedsplasseringer, på grunn av endringer i det generelle rentenivået.

Pensjonskassen har fastsatt rammer for durasjon for å styre renterisikoen i porteføljen. Pensjonskassens forvaltere anvender renterelaterte derivater for å styre markedsrisikoen knyttet til obligasjonsporteføljen. Hensikten er å effektivere strategien på en mest mulig effektiv måte uten å øke risikoeksponeringen.

Valutarisiko

Valutarisiko er verdiendringer som følge av svingninger i valutakursene. DKP valutasikrer alle sine utenlandske plasseringer.

Likviditetsrisiko

Pensjonskassen skal til enhver tid holde en likviditetsreserve som tilsvarer tre måneders pensjonsutbetaling. Pensjonskassen kan på kort varsel omgjøre noe av sine investeringer til likviditet.

Stresstest I, basert på bokførte verdier pr. 31.12.18 viser følgende:

Samlet risiko (1000 kr)	2018
Renterisiko	43,9
Aksjerisiko	396,4
Eiendomsrisiko	148,6
Valutarisiko	0
Kredittrisiko	192,7
Konsentrasjonsrisiko	2,3
Korrelasjonsgevinst - markedsrisiko	-113,2
Forsikringsrisiko	129,2
Motpartrisiko	1,6
Operasjonell risiko	20,7
Korrelasjon total risiko	-87,0
Total risiko	735,2

Bufferkapitalsituasjonen (1000 kr)	2018
Samlet bufferkapital	1 131,2
Samlet risiko	735,2
Dekning	153,9
Bufferkapitalutnyttelse	65,0 %

Bufferkapitalutnyttelsen for DKP basert på Finanstilsynets stresstest I er 65,0 % og ligger innenfor et målsatt nivå på 125 %. Bufferkapitalutnyttelsen viser at DKP har en sterk finansiell stilling.

Nytt solvenskrav fra 2019

Pensjonskassene underlegges nye solvenskrav fra 01.01.19. Hensikten med nytt regelverk er å fange opp risikoen i pensjonskassene på en bedre måte enn det gamle regelverket gjorde. Dermed får pensjonskassene tilnærmet lik regulering som livselskaper.

Finanstilsynet har erstattet tapspotensialet med solvenskapitalkrav. Begrepet bufferkapital er erstattet med

DRAMMEN KOMMUNALE PENSJONSKASSE

ansvarlig kapital, og bufferkapitalutnyttelse er byttet ut med solvenskapitaldekning. For å kvantifisere pensjonskassens totalrisiko og delrisikoer benyttes Finanstilsynets modell for beregning av solvenskapitaldekning. Solvenskapitaldekningen skal være over 100 % til enhver tid.

I henhold til nytt solvenskrav er DKPs solvenskapitaldekningen på 187 %, hvilket er å anse som en god kapitaldekning sett hen til pensjonskassens målsetting om å ha en solvenskapitaldekning på over 140 %.

Note 17 Endring i forsikringsforpliktelser

(1000 kr)	Premie- reserve	Tilleggs- avsetninger	Kursreg- ulerings- fond	Premie- fond	Sum forsikrings- forpliktelser
1. Forsikringsforpliktelser 1.1.	3 638 919	156 286	591 390	150 757	4 537 352
2. Resultatførte endringer i forsikringsforpliktelser					
2.1 Netto resultatførte avsetninger	172 748	792	-108 595	3 095	68 040
2.2 Overskudd på avkastningsresultatet	0	0	0	0	0,000
2.3 Risikoresultat tilordnet forsikringskontraktene	0	0	0	14 897	14 897
Tilbakeføring til premiefond (korreksjon fra 2017)	0	0	0	3 972	3 972
Sum resultatførte endringer i forsikringsforpliktelser	172 748	792	-108 595	21 964	86 909
3. Ikke resultatførte endringer i forsikringsforpliktelser					
3.1 Overføringer mellom fond	0	0	0	0	0
3.2 Overføringer til/fra pensjonskassen	0	0	0	51 454	51 454
Sum ikke resultatførte endringer i forsikringsforpliktelser	0	0	0	51 454	51 454
4 Forsikringsforpliktelser 31.12.	3 811 667	157 079	482 795	224 176	4 675 716

Bevegelsen i premiereserven er som vist i nedenstående oppstilling:

(1000 kr)	Til dekning av påløpt pensjonsforpliktelse (eksklusiv administrasjonsreserve og erstatningsavsetninger)	Administrasjons- reserve	Erstatnings- avsetning	Til sammen
Pr. 31.12.17	3 503 508	88 829	46 582	3 638 919
Endring 2018	165 318	5 366	2 064	172 747
Pr. 31.12.	3 668 826	94 195	48 645	3 811 667

Endringene i administrasjonsreserven (1000 kr)

Administrasjonsreserve IB	88 829
Frigjorte reserver	-5 927
Avsatt	8 995
Garanterte renter	2 297
Administrasjonsreserve UB	94 195

DRAMMEN KOMMUNALE PENSJONSKASSE

Forutsetning	Endringer	Effekt på netto Premiereserve (1000 kr)
Dødelighet	-10 %	80 876
Uførhet	15 %	13 069

Tabellen viser effekten på premiereserve ved en reduksjon i dødelighet på 10 %, og ved en økning i uførhyppighet på 15 %.

Beregnet med en gjennomsnittlig grunnlagsrente på 2,52 %.

Note 18 Solvensmargin

Kravet til Solvensmarginkapital bestemmes av størrelsen og sammensetningen av pensjonskassens forpliktelser. Pr. 31.12.18 er kravet beregnet å utgjøre 164 050 tusen kroner.

(1000 kr)	2018	2017
Solvensmarginkapital	490 856	467 668
Solvensmarginkrav	164 050	153 689
Solvensmargindekning	299 %	304 %
Solvensmarginkapitalens sammensetning	2018	2017
Sum innskutt egenkapital	120 700	110 700
Sum opptjent egenkapital 1)	227 755	215 663
Sum evigvarende ansvarlig lånekapital	35 500	35 500
50 % av tilleggsavsetninger	78 539	78 143
50 % av risikoutjevningsfond	28 361	27 662
Solvensmarginkapital	490 856	467 668

1) Ekskl. risikoutjevningsfond og de urealiserte gevinstene i selskapsporteføljen.

AKTUARFIRMAET LILLEVOLD & PARTNERS AS

Aktuarberetning 2018

Til styret i Drammen kommunale Pensjonskasse.

Aktuaren skal sørge for at pensjonskassen til enhver tid blir drevet på en forsikringsteknisk ansvarlig måte. I henhold til dette har aktuaren vurdert den forsikringstekniske situasjonen i pensjonskassen pr. 31.12.2018.

Etter vår vurdering er de forsikringstekniske avsetninger i balansen pr. 31.12.2018 og tilordning av resultat fastsatt i samsvar med gjeldende lover og forskrifter.

Det forsikringstekniske oppgjør pr. 31.12.2018 er basert på data mottatt fra pensjonskassen.

I premiereserve (inkl. erstatningsavsetning) er det til sammen avsatt tkr. 3.811.667. Administrasjonsreserven utgjør 2,6 % av netto premiereserve. Den gjennomsnittlige beregningsrenten er 2,52 %.

I pensjonskassen benyttes beregningsgrunnlaget K2013 for dødelighet og et tilpasset grunnlag for uførhet.

Teknisk resultat for 2018 før disponering utgjør tkr. 29.659 og fordeles slik (alle beløp i hele tusen kroner):

Resultatelement (tusen kr)		Resultat tilordnet				
		Premiereserve	Premiefond	Tilleggs- avsetning	Risikoutjevning- fond	Opptjent egenkapital
Administrasjons- resultat	139	-	-	-	-	139
Renteresultat	2.192	-	-	792	1.400	-
Risikoresultat	14.897	-	14.897	-	-	-
Rentegarantipremie	12.431	-	-	-	-	-
SUM	29.659	-	14.897	792	1.400	12.431

Som et ekstraordinært tilfelle resultatføres, i tillegg til det ovennevnte, en overføring av tkr. 3.972 fra opptjent egenkapital til premiefondet. Overføringen er en korrigering av resultat-disponeringen for 2017, der 19.860 tusen kroner av renteresultatet ble tilordnet premie-reserven. Søknaden til Finanstilsynet om å få gjøre denne disponeringen ble innvilget med betingelse om at 20% av summen skal dekkes av egenkapitalen, men innvilgningen ble formidlet først desember 2018. Om betingelsen hadde vært kjent ved regnskapsavleggelsen for 2017 ville tilsvarende beløp da blitt disponert til premiefondet, hvilket er korrigert og resultatført i 2018.

Oslo, 26. mars 2019

For Aktuarfirmaet Lillevold & Partners AS

Pål Lillevold
Aktuar

Hans Gunnar Vøien
Aktuar

UAVHENGIG REVISORS BERETNING

Til styret i Drammen kommunale Pensjonskasse

Uttalelse om revisjonen av årsregnskapet

Konklusjon

Vi har revidert årsregnskapet for Drammen kommunale Pensjonskasse som består av balanse per 31. desember 2018, resultatregnskap, oppstilling av endringer i egenkapital og kontantstrømoppstilling for regnskapsåret avsluttet per denne datoen, og en beskrivelse av vesentlige anvendte regnskapsprinsipper og andre noteopplysninger.

Etter vår mening er årsregnskapet avgitt i samsvar med lov og forskrifter og gir et rettviseende bilde av pensjonskassens finansielle stilling per 31. desember 2018, og av dens resultater og kontantstrømmer for regnskapsåret avsluttet per denne datoen i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge.

Grunnlag for konklusjonen

Vi har gjennomført revisjonen i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder de internasjonale revisjonsstandardene (ISA-ene). Våre oppgaver og plikter i henhold til disse standardene er beskrevet i avsnittet *Revisors oppgaver og plikter ved revisjon av årsregnskapet*. Vi er uavhengige av pensjonskassen i samsvar med de relevante etiske kravene i Norge knyttet til revisjon slik det kreves i lov og forskrift. Vi har også overholdt våre øvrige etiske forpliktelser i samsvar med disse kravene. Etter vår oppfatning er innhentet revisjonsbevis tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon.

Øvrig informasjon

Øvrig informasjon omfatter informasjon i pensjonskassens årsrapport bortsett fra årsregnskapet og den tilhørende revisjonsberetningen. Styret og daglig leder (ledelsen) er ansvarlig for øvrig informasjon. Vår uttalelse om revisjonen av årsregnskapet dekker ikke øvrig informasjon, og vi attesterer ikke den øvrige informasjonen.

I forbindelse med revisjonen av årsregnskapet er det vår oppgave å lese den øvrige informasjonen med det formål å vurdere hvorvidt det foreligger vesentlig inkonsistens mellom den øvrige informasjonen og årsregnskapet eller kunnskap vi har opparbeidet oss under revisjonen, eller hvorvidt den tilsynelatende inneholder vesentlig feilinformasjon. Dersom vi konkluderer med at den øvrige informasjonen inneholder vesentlig feilinformasjon, er vi pålagt å rapportere det. Vi har ingenting å rapportere i så henseende.

Ledelsens ansvar for årsregnskapet

Ledelsen er ansvarlig for å utarbeide årsregnskapet i samsvar med lov og forskrifter, herunder for at det gir et rettviseende bilde i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge. Ledelsen er også ansvarlig for slik intern kontroll som den finner nødvendig for å kunne utarbeide et årsregnskap som ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller feil.

Ved utarbeidelsen av årsregnskapet må ledelsen ta standpunkt til pensjonskassens evne til fortsatt drift og opplyse om forhold av betydning for fortsatt drift. Forutsetningen om fortsatt drift skal legges til grunn for årsregnskapet med mindre ledelsen enten har til hensikt å avvikle pensjonskassen eller legges ned virksomheten, eller ikke har noe annet realistisk alternativ.

Revisors oppgaver og plikter ved revisjonen av årsregnskapet

Vårt mål er å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapet som helhet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller feil, og å avgi en revisjonsberetning som inneholder vår konklusjon. Betryggende sikkerhet er en høy grad av sikkerhet, men ingen garanti for at en revisjon utført i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder ISA-ene, alltid vil avdekke vesentlig feilinformasjon. Feilinformasjon kan skyldes misligheter eller feil og er å anse som vesentlig

dersom den enkeltvis eller samlet med rimelighet kan forventes å påvirke de økonomiske beslutningene som brukerne foretar på grunnlag av årsregnskapet.

Som del av en revisjon i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder ISA-ene, utøver vi profesjonelt skjønn og utviser profesjonell skepsis gjennom hele revisjonen. I tillegg:

- ▶ identifiserer og anslår vi risikoen for vesentlig feilinformasjon i årsregnskapet, enten det skyldes misligheter eller feil. Vi utformer og gjennomfører revisjonshandlinger for å håndtere slike risikoer, og innhenter revisjonsbevis som er tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon. Risikoen for at vesentlig feilinformasjon som følge av misligheter ikke blir avdekket, er høyere enn for feilinformasjon som skyldes feil, siden misligheter kan innebære samarbeid, forfalskning, bevisste utelatelser, uriktige fremstillinger eller overstyring av intern kontroll;
- ▶ opparbeider vi oss en forståelse av den interne kontrollen som er relevant for revisjonen, for å utforme revisjonshandlinger som er hensiktsmessige etter omstendighetene, men ikke for å gi uttrykk for en mening om effektiviteten av pensjonskassens interne kontroll;
- ▶ vurderer vi om de anvendte regnskapsprinsippene er hensiktsmessige og om regnskapsestimatene og tilhørende noteopplysninger utarbeidet av ledelsen er rimelige;
- ▶ konkluderer vi på om ledelsens bruk av fortsatt drift-forutsetningen er hensiktsmessig, og, basert på innhentede revisjonsbevis, hvorvidt det foreligger vesentlig usikkerhet knyttet til hendelser eller forhold som kan skape betydelig tvil om pensjonskassens evne til fortsatt drift. Dersom vi konkluderer med at det foreligger vesentlig usikkerhet, kreves det at vi i revisjonsberetningen henleder oppmerksomheten på tilleggsopplysningene i årsregnskapet. Hvis slike tilleggsopplysninger ikke er tilstrekkelige, må vi modifisere vår konklusjon. Våre konklusjoner er basert på revisjonsbevis innhentet frem til datoen for revisjonsberetningen. Etterfølgende hendelser eller forhold kan imidlertid medføre at pensjonskassens evne til fortsatt drift ikke lenger er til stede;
- ▶ vurderer vi den samlede presentasjonen, strukturen og innholdet i årsregnskapet, inkludert tilleggsopplysningene, og hvorvidt årsregnskapet gir uttrykk for de underliggende transaksjonene og hendelsene på en måte som gir et rettviseende bilde.

Vi kommuniserer med styret blant annet om det planlagte omfanget av revisjonen, tidspunktet for vårt revisjonsarbeid og eventuelle vesentlige funn i vår revisjon, herunder vesentlige svakheter i den interne kontrollen som vi avdekker gjennom vårt arbeid.

Uttalelse om øvrige lovmessige krav

Konklusjon om årsberetningen

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, mener vi at opplysningene i årsberetningen om årsregnskapet og forutsetningen om fortsatt drift er konsistente med årsregnskapet og i samsvar med lov og forskrifter.

Konklusjon om registrering og dokumentasjon

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, og kontrollhandlinger vi har funnet nødvendige i henhold til internasjonal standard for attestasjonsoppdrag (ISAE) 3000 «Attestasjonsoppdrag som ikke er revisjon eller forenklet revisorkontroll av historisk finansiell informasjon», mener vi at ledelsen har oppfylt sin plikt til å sørge for ordentlig og oversiktlig registrering og dokumentasjon av pensjonskassens regnskapsopplysninger i samsvar med lov og god bokføringsskikk i Norge.

Oslo, 26. mars 2019
ERNST & YOUNG AS

Knut Aker
statsautorisert revisor